

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szakácskönyv, illetve receptek szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 21/2004

A bíróság által feltett kérdések:

1. F. J. szakácskönyve szerzői jogi védelemben részesül-e?
2. Ezen szakácskönyvből az internetre feltett receptek védettek-e, vagy nem?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Ad 1.

1.1. Az eljáró tanács az N. Szakácskönyve című műben és az alperesi internet honlapon azonosan fellelhető ételrecepteket vizsgálta.

A szóban forgó írások szerzői jogi védelmének feltételeit az Európai Unió joga és a magyar jog szempontjából is fel kell mérni.

1.2. Az Európai Unióban még nincs olyan közösségi (regionális) szerzői jogi norma, amely az egyes tagállamok bíróságaira és jogalanyaira közvetlenül kötelező lenne.

A tagállamokra (jogalkotásukra) kötelező irányelvekben csak két műtípus, a számítógépi programok és az adatbázisok tekintetében van szabály. Itt a védelem feltétele az eredetiség. Ehhez elegendő, hogy a program, az adatbázis a szerző saját, tehát nem másoktól átvett szellemi alkotása legyen.¹ A saját szellemi alkotás megnyilvánulhat a mű (adatbázis) tartalmának kiválasztásában és elrendezésében is.² A mű tartalma kifejezésének módja védett, nem maga a kifejezett gondolat vagy alapelv.³

1.3. A magyar szerzői jogi törvény megfelel az 1.2. pontban idézett irányelvekben kifejezésre jutott elveknek. Ahogyan ezt az SZJSZT a 01/2003. számú véleményében is leírta, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban: Szjt.) 1. §-ának (3) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem fennállásának feltétele, hogy az alkotás egyéni, eredeti jelleggel bírjon. A tartalom egyéni, eredeti jellegű kifejtésének követelményét természetesen másként elégíti ki a kifejezetten művészeti (pl. szépirodalmi, zenei stb.) alkotás és másként a valamely szakterülethez szorosan kötődő, az adott funkciók, követelmények által meghatározott mű. Ezekben a szűkre szabott területeken készült művekben is lehetséges azonban az egyéni, eredeti jelleg kifejeződése. (A fenti, 01/2003-as számú szakvélemény megjelent az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2003 júniusi számában; www.mszh.hu.)

¹ 91/250/EK 1991. május 4. 1 cikk (2) bekezdés

² 96/9/EK 1996. március 11. 3. cikk (1) bekezdés

³ 91/250/EK 1999. március 4. 1 cikk (2) bekezdés

A szerzői jogi védelemhez az ételrecepteknél az eredeti jellegnek nem az ételek alapanyagai kiválasztásában, azok feldolgozásának módjában, hanem az egész folyamat leírásának módjában kell megmutatkoznia. Az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata. Arra, hogy ennél az útmutatók, használati utasítások és más hasonló gyakorlati célú szövegek esetében – azon túl, hogy a nyelvi vagy grafikai kifejezésnek közérthetőnek kell lennie – nincs többre szükség, rámutat az Szjt. következő miniszteri Indoklása az 1-9. §-ához: a védelem „nem függhet mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéléről”.

1.4. A vizsgálat tárgyává tett *ételreceptek megfelelnek a szerzői jogi védelem 1.1-1.3. pontban leírt minimális feltételeinek*. Sőt, ezen túlmenően – jóllehet az elkészítések leírásai általában az ebben a szakmában szokásos nyelvezetet használják – minden receptnél vannak olyan kifejezési formák, amelyek a sokféle lehetőség közül egyedien kiválasztottak (a leírás tömörsége, a jelzők, határozók megválasztása stb.).

A felperes közérthető, világos nyelvi formát választott, helyenként a szokásosnál színesebb eszközökkel élt. Ilyenek a felperesnek 2001. december 4-ei észrevételeiben hivatkozott és annak mellékletében gilyűjtött eredeti és a szerzőre jellemző szófordulatok. Ha más személy írná le önállóan ezen összetevőket és eljárást, az eredmény más nyelvi forma lenne. Így például „tűzről lehúзва” (kolbászos lencseleves); „vékonyka hasábokra” (májgombóclevés); „szűk másfél liternyi” (tárkonyos bableves) „jellegének megfelelően” (sajtos túró torta). Ez a gyakorlati útmutatóknál elegendő az eredetiséghez, különösen, ha a szöveget ahhoz kiválasztott egyedi kép is kiegészíti (így a CD-re került és az alperes által szintén átvett képek).

1.5. Megjegyezzük, hogy a szerzői jogi védelem a gondolat kifejezett formájának szerzői jogi értelemben vett felhasználását, érzékelhetővé tételét, vagyis a recept esetében annak reprodukálását (kiadását, többszörözését) nyilvánosságához közvetítését stb. köti engedélyhez, nem pedig az ebben leírt eljárás mások általi lefolytatását, végrehajtását (a recept szerinti főzést).

1.6. A szerzői jogi védelem fennállta szempontjából annak nincsen jelentősége, hogy a szóban forgó írásművek az Szjt. 1. § (2) bekezdésében példálózóan felsorolt műtípusok melyikébe tartoznak, szakirodalmi vagy publicisztikai művek-e, elegendő, ha a mű „az irodalom, a tudomány és a művészet” igen széles kategóriájába esik. Ez az irodalmi jelleg az étel recepteknél nem vitatható.

Ad 2.

A vizsgálat tárgyává tett írásművek – receptek – egyenként is, nemcsak kötetként, gyűjteményként szerzői művek, így egyenként számítógépben való rögzítésük, annak útján nyilvánosságához közvetítésük estében is fel kell tenni a kérdést, hogy azok „internetre való feltétele” és ennek engedélyezése a szerző kizárólagos vagyoni és személyhez fűződő jogai közé tartozik-e.

Az Szjt. egyértelmű eligazítást ad: „A mű többszörözésének minősül különösen ... a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön” (18. § (2) bekezdés) „A szerző nyilvánosságához közvetítési joga” ... „kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára

hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.” (26. § (8) bekezdés)

Kiegészítő megjegyzés:

1. A kötetben kiadott ételreceptek jelentős részének többszörözése és nyilvánossághoz való közvetítése az Szjt. alapján akkor is engedélyköteles lenne, ha az egyes receptek nem érnék el az egyéni eredeti szerzői mű szintjét, nem lennének művek. Ez esetben az említett cselekményekhez a kötet, mint adatbázis előállítójának „kapcsolódó jogi” engedélye kellene. (Szjt. 60/A. §, 84/A. §, „adatbázis védelem”). E védelem fennállásához az sem szükséges, hogy az adatbázis összeállításában, szerkesztésében valamiféle eredetiség, alkotó jelleg legyen.

A jelen esetben az N. Szakácskönyv, mint szellemi és anyagi befektetéssel létrejött adatbázis jelentős részének, 279-ből 106 receptnek kimásolása és nyilvánossághoz közvetítése történt az elektronikus adatbázisba illetve annak útján. Ez az adatbázis előállítójának, a létrehozó felperesnek a hozzájárulása nélkül jogsértő.

2. Felmerül az a kérdés is, hogy a perbeli recept kötet, gyűjteményes műként egészében is állhat-e szerzői jogi védelem alatt, ha esetleg az egyes receptek nem érnék el az egyéni eredeti szerzői mű szintjét, nem lennének művek. Az Szjt. 7. § (1) bekezdése szerint ehhez több kell, mint az előbb leírt kapcsolódó jogi védelemhez:
 - a) az összeválogatásban, elrendezésben vagy szerkesztésben megnyilvánuló egyéni, eredeti jelleg,
 - b) az, hogy a gyűjtemény egészét használják fel vagy legalábbis olyan jelentős részét, amiben már megmutatkoznak az a) pontban megkövetelt minőségi elemek.

Tekintettel az előző, II. és III.1. pontokba foglalt következtetésekre és arra, hogy a bíróság a kötet egészének esetleges szerzői jogi védelmére nem tett fel kérdéseket, az eljáró tanács a b) pont tekintetében nem folytatott részletesebb vizsgálatokat.

Budapest, 2004. augusztus 30.

Dr. Vida Sándor
a tanács elnöke

Dr. Gyertyánfy Péter
a tanács előadó tagja

Dr. Mlinarics József
a tanács szavazó tagja